

Adolf Joffe'nin Troçki'ye ithafen yazdığı intihar mektubu

Yazar: Adolf Joffe

Çeviri: Poyraz Tekin

Aşağıda okuyucularımızla, Bolşevik devrimci ve Sovyet hükümeti görevlisi Adolf Joffe'nin, 12 Kasım 1927'de Troçki'nin partiden ihracını protesto etmek için kendi canına kıymadan önce kaleme aldığı intihar mektubunu **[1]** yayımlıyoruz.

Adolf Joffe (1883-1927): Kommunist devrimci, Bolşevik politikacı ve Sovyet diplomatı. Kırım'da varlıklı bir aileye doğdu. 1900'de Marksist harekete katıldı. 1903'te RSDİP'e katıldı. 1904'te parti görevleri için Bakü'ye gönderildi, tutuklanmaktan son anda kurtularak kaçtı. Bu sefer Moskova'ya gönderildi ve oradan da tutuklanmamak için kaçmak zorunda kaldı. 1905 Devrimi'nde Rusya'ya döndü ve devrimde aktif olarak yer aldı. 1906'da Almanya'ya kaçtı ancak birkaç ay içinde Alman hükümeti tarafından da ülkeden kovuldu. Mayıs 1906'da Viyana'ya taşındı ve Troçki'nin fraksiyonuna katıldı. Birlikte 1908 ile 1912 arasında *Pravda*'yı çıkardılar. Bu sırada Alfred Adler ile birlikte tıp ve psikanaliz üzerine çalıştılar. Aile servetini *Pravda*'nın finansmanı için kullandı. Yeraltı çalışmalarında, "Kırımlı" anlamına gelen V. Krymsky ismini kullanıyordu. 1912'de Odessa'a tutuklandı ve 10 aylık hapis süresinin ardından Sibirya'ya gönderildi. 1917'deki Şubat Devrimi'yle sürgünden kurtuldu Kırım'a döndü. Kırım'daki parti hücresi Joffe'yi, kendilerini temsil etmesi için Petrograd'a gönderdi. Yine yurtdışından yeni dönmüş olan Troçki'nin *Mezhraiontsy* (Bölgelerarası Komite) grubuna katıldı ve devrime dair enternasyonalist bir tutum aldı. Ağustos'daki birleşme kongresiyle Bolşevik Parti'ye girdi. Aynı kongrede partinin Merkez Komitesi'ne seçildi. Yine Ağustos'da Bolşevik Parti'nin merkezî yayın organı *Pravda*'nın editörlüğüne getirildi. 1917'deki parlamentoya katılıma karşı çıksa da Duma'da (Rus parlamentosu) Bolşevik vekillerin sözcülüğünü üstlendi. 1 Kasım'da

Bolşevik vekillerin Duma'dan çekilmesini yönetti. Ayaklanma kararının alındığı MK toplantısında Zinovyev ve Kamenev'e karşı Lenin ile Troçki'yi destekledi ve iktidarın bir an önce ele geçirilmesini savundu. Parti disiplinini bozduğu için Kamenev'in ihraç edilmesini talep etti. Lev Troçki başkanlığındaki Askerî Devrimci Komite'nin Petrograd başkanlığına getirildi. Geçici Hükümet'in başkentte başarıyla devrilmesinin önde gelen nedenlerinden birisi Joffe'nin başarılı kumandanlığıydı. İktidarın ele geçirilişinden sonra, Bolşeviklerin diğer sosyalist partilerle bir koalisyon hükümeti kurması gerektiğini savunan Zinovyev, Kamenev ve Rikov gibi isimlere karşı, koalisyona karşı olan Lenin ile Troçki'yi savundu. Brest-Litovsk Barış Görüşmeleri'nde Rus delegasyonundan sorumluydu ve Troçki'nin pozisyonunu benimsedi. 1918 Kongresi'nde yeniden Merkez Komite'ye seçildi. Almanya büyükelçisi olarak atandı. 1918 Spartakist Ayaklanması'ndan birkaç gün önce, komünist bir ayaklanma örgütlediği suçlamasıyla Almanya'dan kovuldu. Joffe Almanya'dan ayrılmadan önce Mendelssohn & Co. Bankası'ndaki bir hesaba 1 milyon Mark ve 10,5 milyon Rus rublesi yatırdı; bu hesap, daha sonra Alman Komünist Partisi'nin bir bölümünün içinden çıkacağı Almanya Bağımsız Sosyal Demokrat Partisi'nin hesabıydı ve Joffe'nin direktifleri doğrultusunda para, silah alımı ve devrimci faaliyetin finanse edilmesi için kullanıldı. Bu mali operasyonun ortaya çıkmasıyla Alman Dış İşleri Bakanı Wilhelm Solf istifa etmek zorunda kaldı. Joffe daha sonra Ukrayna Sovyet Cumhuriyeti'nde Halk Komiserliğinde devlet kontrolünden sorumlu bir pozisyona getirildi. Estonya ve Litvanya ile barış görüşmeleri gerçekleştirdi. Halk Komiserliği'nin Türkistan Komisyonu'nun başına getirildi. Çin büyükelçisi olarak atandı. Sovyet-Japon diplomatik ilişkilerini kurdu. Burada ağır bir şekilde hastalandı. Avusturya büyükelçisi olarak atandı. Troçki önderliğindeki Sol Muhalefet'e katıldı. Hatalığı ağırlaştı. Stalinist bürokrasi Joffe'nin yurtdışında tedavi edilmesini engelledi ve SSCB'de de onun yeterli sağlık hizmetine erişememesini garanti altına aldı. 12 Kasım 1927'de Troçki partiden atıldı; 16 Kasım'da Joffe, bu ihracı protesto etmek için intihar etti. Joffe'nin cenazesi Sol Muhalefet'in büyük bir mitingine dönüştü ve Lev Troçki, SSCB'de yaptığı kamuya açık son halk konuşmasını, bu cenazede gerçekleştirdi. Joffe'nin eşi Maria da Troçkist olduğu suçlamasıyla tutuklandı. Bir istisna teşkil ederek Stalin'in kamplarından canlı kurtuldu ve anılarını kaleme aldı.

***

Sevgili Lev Davidoviç:

Tüm hayatım boyunca, aynı bir aktörün sahneyi terk edişi gibi, politika insanların da ne zaman çekip gitmeyi bilmesi gerektiğini ve geç kalmaktansa erken davranmanın daha iyi olduğunu düşündüm.

Otuz yılı aşkın bir süredir, insan yaşamının yalnızca sonsuz/sınırsız bir şeyin hizmetinde yaşandığı sürece anlam taşıdığı felsefesini benimsedim. Bizim için insanlık sonsuzdur. Gerisi ise sınırlı, bu sebeple anlamsız. İnsanın kendi dışında da bir amacı olsa bile, bu amaç öylesine uzak bir gelecekte ortaya çıkacak ki, bizim için insanlık mutlak bir sonsuzluk olarak kabul edilebilir. Yaşamın anlamını ancak burada ve ancak bu şekilde gördüm. Ve şimdi, partimizin saflarında geçirdiğim yirmi yedi yıllık geçmişime bir göz attığımda, bana öyle geliyor ki, tüm bilinçli yaşamım boyunca bu felsefeye sadık olduğumu söylemeye hakkım var. "İnsanın iyiliği için çalışın ve mücadele edin." Hayatın bu anlamına göre yaşadım. Sanırım hayatımın bir gününün bile anlamsız geçmediğini söylemeye hakkım var.

Ama şimdi öyle görünüyor ki, hayatımın anlamını yitirdiği zamanlar geliyor ve sonuç olarak onu bırakmak, ona bir son vermek zorunda hissediyorum.

Partimizin şu anki başkanları tarafından, Muhalefet'e iş vermeme yönündeki genel politikalarına uygun olarak; birkaç yıldır bana, kapsamı ve niteliği, yeteneklerime uygun olarak azami ölçüde faydalı olmama vesile olacak ne siyasi ne de meclis çalışması verildi. Geçen yıl, bildiğiniz gibi, Politbüro bir Muhalefetçi olarak beni bütün siyasi çalışmalardan tamamen uzaklaştırdı.

Sağlığım kötüye gitmeye devam etti. Yirmi Eylül gibi, bilmediğim nedenlerle, Merkez Komite Tıbbi Komisyonu beni, uzmanlar tarafından yapılan bir muayeneye çağırdı, sağlık durumumun sandığımdan çok daha kötü olduğu konusunda kategorik olarak beni bilgilendirdiler; ve tedavi olmadan Moskova'da bir gün daha kalmamalı, hemen yurt dışına çıkıp uygun bir tedavi almam gerektiğini söylediler.

“Yurtdışında iyileşme şansım nedir ve işimi bırakmadan Rusya’da kendime bakabilir miyim?” soruma; doktorlar, asistanlar, Merkez Komite Doktoru Yoldaş Abrossov, bir başka komünist doktor ve Kremlin hastanesinin müdürü, hepsi birden açıkça Rus hastanelerinin bana hiçbir şekilde yardım edemeyeceğini, Batı’daki tedaviye güvenmem gerektiğini söylediler. Talimatları uygularsam, uzun bir süre çalışabileceğime dair hiçbir şüphelerinin olmadığını da eklediler.

Yaklaşık iki ay boyunca Merkez Komite Tıp Komisyonu (muayeneyi kendi inisiyatifiyle emretmiş olmasına rağmen) ne yurtdışında kalışıma ne de buradaki tedavime yönelik hiçbir adım atmadı. Aksine bana her zaman reçetelerdeki ilaçları ulaştıran Kremlin eczanesinin bunu yapması yasaklandı. Aslında bu, her zaman kullandığım ücretsiz ilaçlardan yoksun bırakılmaktı. Şehir eczanelerinden yalnızca elzem olan ilaçları almak zorunda kaldım. Görünüşe göre bu durum, iktidar grubunun, “Muhalefeti Karnından Vur” politikasıyla Muhalefet’teki yoldaşlarını ziyaret etmeye başladığı sırada gerçekleşti.

Çalışabildiğim süre boyunca, tüm bunlara çok az dikkat ettim, ancak daha da kötüye gittikçe, karım Merkez Komite Tıp Komisyonu’na başvurdu ve her zaman, alenen aşırılıklara giden Doktor Semaskho bizzat “İhtiyarı kurtar.” formülünü verdi. Yine de mesele sürekli olarak ertelendi ve eşimin elde edebildiği tek şey, doktorlar konseyinin kararının bir özeti idi. Bu alıntıda kronik hastalıklarım sıralanıyor ve konseyin bir yıla kadar uzayabilecek bir süre için “Profesör Friedlander türü bir sanatoryuma” yurt dışına gönderilmemde ısrar ettiği belirtiliyor.

Bu arada, dokuz gün önce, (bu gibi durumlarda her zaman olduğu gibi) tüm kronik rahatsızlıklarımın keskinliği ve şiddetlenmesi ve özellikle de en korkuncu da, tekrar akut hale gelen ve beni zorlayan, kesinlikle dayanılmaz bir acıyla, hatta yürümemi engelleyen akut polinöritis nedeniyle kesin şekilde yatağa düştüm. Dokuz gündür herhangi bir tedavi görmedim ve yurtdışı gezimizle ilgili soru cevaplanmadı. Merkez Komite doktorlarından hiçbiri beni görmeye gelmedi. Yatağıma çağrılan Profesör Davidenko ve Dr. Levine **[2]**, bana hiçbir yararı olmayacağı belli olan birkaç önemsiz ilaç reçete ettiler ve sonra “hiçbir şey yapamayacağını” ve yurtdışına çıkmanın kaçınılmaz olarak acil olduğunu kabul

ettiler. Dr Levine karıma, tıp komisyonunun karımın benimle gitmek istediğini düşünmesi ve “bu durumun çok pahalıya mal olduğu” nedeniyle meselenin sürüncemede kaldığını söyledi. Karım, içinde bulunduğu üzücü duruma rağmen, kendisinin veya başka birinin bana eşlik etmesi konusunda kesinlikle ısrar etmediğini söyledi. Bunun üzerine Dr. Levine, bu şartlar altında sorunun yakında çözüleceğine dair bize güvence verdi. Dr Levine bugün bana doktorların hiçbir şey yapamayacağını, tek çözümün derhal yurt dışına gitmek olduğunu tekrarladı. Sonra akşam Merkez Komite doktoru Yoldaş Potiomkin eşime, Merkez Komite Sağlık Komisyonu’nun beni yurt dışına göndermemeye, benimle Rusya’da ilgilenmeye karar verdiğini bildirdi. Bunun nedeni, uzmanların yurtdışında uzun süreli tedavide ısrar etmeleri, kısa kalmayı yararsız bulmaları ve Merkez Komitesinin tedavime yalnızca azami bin dolar vermesi ve daha fazlasını vermeyi imkansız bulmasıydı.

Kısa süre önce yurtdışındayken, anılarım için bana yirmi bin dolarlık telif hakkı garantisi veren bir teklif aldım, ancak (Politbüro tarafından sansürleneceklerini düşünerek) ülkemizde partinin ve devrimin tarihinin nasıl tahrif edildiğini bilerek, böyle bir tahrifata el vermenin mümkün olduğunu düşünmedim. Politbüro’nun tüm sansürü, devrimin otantik liderlerinin ya da şu anda kendilerini bu haysiyete bağlı bulanların, bir tarafta ya da diğer tarafta şahsiyetlerin ve eylemlerinin gerçek bir değerlendirmesini engellemekten ibarettir. Sonuç olarak, yirmi yedi yıllık tüm devrimci çalışmalarım için hayatıma ve sağlığıma bin doları geçmeyen bir değer vermenin mümkün olduğunu düşünen Merkez Komitesi’nden para almadan tedavi görmenin bir yolunu göremiyorum.

Bu yüzden hayatıma son vermenin gerekli olduğu zamanın geldiğini söylüyorum. Partinin genel görüşünün intihara karşı olduğunu biliyorum, ancak durumumu anlayanların hiçbirinin beni bu yüzden suçlamayacağına inanıyorum. Sağlıklı olsaydım, partide yaratılan duruma karşı mücadele edecek güç ve enerji bulabilirdim. Ancak şu anki durumumda, partiyi böyle bir rezalete sürükleyenleri kovmaya mecbur edecek bir krizin er ya da geç çıkacağından kesinlikle emin olsam da; sizin, partinin saflarından dışlanmanıza sessizce tahammül edemem. Bu anlamda benim ölümüm, partiyi bu rezalete hiçbir tepki veremeyecek bir duruma sürükleyenlere karşı siyasi bir protestodur.

Büyük şeyi, küçük bir şeyle karşılaştırmama izin verilirse, son derece önemli tarihsel olay olan sizin ve Zinovyev'in dışlanması, devrimimizde kaçınılmaz olarak bir Thermidor dönemi açması gereken bir dışlama olduğunu söyleyeceğim. Ve partideki sorumlu görevlerimde yirmi yedi yıllık devrimci çalışmadan sonra, kafama bir kurşun sıkmaktan başka hiçbir şeyim kalmadığı bir duruma indirgenmiş olmam, işte bu iki gerçek aynı şeyi gösteriyor: Partimizdeki mevcut rejimi. Ve belki de bu iki olay, küçük ve büyük olan bir arada, partiyi uyandıracak ve Thermidor'a giden yolda onu durduracaktır. **[3]**

Sevgili Lev Davidoviç, bizler; on yıllık ortak çalışma ve umarım kişisel dostluğumuzla birbirimize bağlıyız ve bu bana veda anında, bana sizi içinizde bir zayıflık gibi görünen şeyi söyleme hakkını veriyor.

İfade ettiğiniz yolun doğruluğundan asla şüphe etmedim ve biliyorsunuz ki, "Sürekli Devrim"den beri yirmi yıldan fazla bir süredir sizinle birlikteyim. Gelecekteki çoğunluktan emin olarak, gelecekte herkes tarafından tanınacağından emin olarak belirlediği Lenin'in yolunda, her zaman; sizin, Lenin'in esnekliğinden, uzlaşmazlığından, tek başına görevde kalma kararlılığından yoksun olduğunuzu düşünmüşümdür. 1905'ten başlayarak, politik olarak her zaman haklıydınız ve size sık sık kendi kulaklarımla, Lenin'in 1905'te o değil, senin haklı olduğunu itiraf ettiğini duyduğumu söyledim. Ölüm karşısında kimse yalan söylemez ve bunu sana şimdi tekrarlıyorum.

Ancak, değerini abarttığınız bir anlaşma, uzlaşma adına doğru konumunuzdan sık sık vazgeçtiniz. Bu yanlıştı. Tekrar ediyorum: Politik olarak her zaman haklıydınız ve şimdi her zamankinden daha fazla haklısınız. Bir gün parti bunu anlayacak ve tarih haklılığınızı tanımaya zorlanacak.

Dahası bugün, bazıları sizi terk ederse ve özellikle de kitleler size hepimizin dilediği kadar çabuk gelmezse korkmayın. Haklısınız, ancak haklılığınızın zaferinin kesinliği tam olarak katı bir uzlaşmazlıkta, en şiddetli katılıkta, her uzlaşmanın reddedilmesinde yatmaktadır; tıpkı İlyiç'in [Lenin] zaferlerinin sırlarının bunlarda yattığı gibi.

Sık sık size bunu söylemek istedim ve ancak veda anında kendimi buna hazırlayabildim.

Size, her zaman göstermiş olduğunuza denk enerji ve cesaret; ve hızlı bir zafer diliyorum. Seni kucaklıyorum. Güle güle.

Sevgiler, Joffe

Not: Mektubumu ayın 15. ve 16. günleri arasındaki gece yazdım ve bugün ayın 16'sında Marie Mihaylovna, beni bir veya iki aylığına da olsa yurt dışına göndermeleri konusunda ısrar etmek için Tıp Komisyonu'na gitti. Uzmanlar, yurtdışında kısa bir kalışın kesinlikle yararsız olduğunu, Tıbbi Komisyon'un beni Kremlin hastanesine nakletmeye karar verdiğini söylediler. Bu nedenle tüm doktorlar Rusya'da bir tedavinin faydası olmadığı ve bana bir yararı olmayacağı konusunda hemfikir olsalar da, sağlığım için kısa bir seyahati bile reddediyorlar.

Hoşçakal sevgili Lev Davidoviç. Güçlü olun, olmanız gerekir ve enerjik olmanız da! Ve bana kin beslemeyin.

A.

***

Dipnotlar:

1.) Mektup, Max Eastman'ın çevirisine dayanıyor ve 1950 LSSP baskısını takip ediyor.

2.) Dr Levine, 1938'deki üçüncü Moskova duruşmasında ölüme mahkum edilen, Lenin'in kişisel doktoruydu.

3.) Thermidor, devrimin toplumsal kazanımlarını büyük ölçüde ortadan kaldırmazken, kitleleri siyasi kazanımlarından mahrum eden bir rejimdir; yeni Fransız devrimci takvimine göre, Thermidor ayının 9'undaki 1789 Fransız Devrimi'nden kısa süre sonra - tam olarak 24 Temmuz 1794'te - gelen rejimle bir analogi.